

fyr

Freden
på et

Den engelske storavisen *The Observer* kåret Hellisøy fyr på Fedje til å være blant de 15 fredeligste stedene på jorden. Kanskje drømmer du selv om å finne freden på en øde øy, være fyrvokter for en stund?

TEKST OG FOTO. TROND J. HANSEN

Tenk å våkne opp på en øde øy, en øy du kanskje har helt for deg selv. Her kan du oppleve solen stige opp av havet om morgenen, vakre solnedganger eller lyse netter i nord.

På de mørke kveldene kan du sitte under stjernehimlen og la tankene flyte, uten å bli forstyrret av annet lys enn fra fyret selv. Kanskje kan du starte dagen med en frisk dukkert i sjøen, eller du kan gå ned i fjæresteinene og hale opp en torsk eller sei. Eller bare vandre på svabergene og speide mot havet, slik fyrvoktere har gjort det i generasjoner. Studere strandnelliken som klorer seg fast til steingrunnen på et sted hvor man skulle tro at intet kunne gro. Det er like fascinerende, enten det er uvær eller en fin sommerdag. Ramsalte opplevelser akkompagnert av kystens lyder; bølgene som slår mot land, en tøffende snekke, måker, terner og tjeld som energisk markerer sin tilstedeværelse.

På et fyr bringes du inn i naturens rytme, du kan finne roen og freden langt fra det hverdagslige stress og mas. Noen vil kanskje tenke at dette er kjedelig, at det er lite som skjer. Men du skal ikke ha bodd lenge på et fyr før du finner roen. En fyrferie er helsebot for kropp og sjel.

Mange muligheter

Etter at fyrene langs kysten ble automatisert er mange av dem gjort tilgjengelig for besøkende, enten du ønsker å oppleve det blide Sørlandet,

MOT STORHAVET.

Hellisøy fyr ligger på en egen holme like ved Fedje i Nordhordland, med storhavet som nærmeste nabo. For å komme hit må du fraktes over Fyrsundet med båt.

FLATFLESA FYR. Mellom Ona og Gossa kan du bo på en øy helt for deg selv. Fyret leies ut gjennom Ona og Finnøy havstuer. Vokterboligen har ni sengeplasser, og du kan velge mellom å lage maten selv eller få spesiallaget mat fra kokkene på havstuene.

BO I TÅRNET. Selv om det kalles fyrferie, bor du som regel i fyrvokterboligene. Skjønt det er et par fyr hvor vi kan bo i selve tårnet, blant annet på Haugjegla fyr på vestsiden av Smøla. Fyret ligger dramatisk til i et av de mest urene farvann langs hele kysten ved det vakre fiskeværret Veiholmen.

det dramatiske landskapet ved Stad eller storslåtte omgivelser i Nord-Norge. Overnattingsmuligheter er mange og finnes langs hele kysten, fra innerste Oslofjord via Norges sørligste fyr på Ryvingen ved Mandal til Vardø fyr i Finnmark.

Vi skal ikke gå mange år tilbake i tid, før det bare var en håndfull fyr som var åpne for overnattingsgjester. I dag er det mulig å leie seg inn på godt og vel 80 fyr langs kysten, og nye kommer stadig til. Trolig er potensialet så stort at mellom 120 og 150 fyrstasjoner kan bli brukt som reiselivsmål.

Ønsker du å bo på et fyr, behøver du ikke nødvendigvis holde deg til Norge. Denne ferieformen er blitt populær utover i Europa. Ikke minst i Storbritannia er det mange fyr du kan bo på.

Norge i rødt, hvitt og grått

Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. De har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi.

Hvert enkelt fyr er unikt, både når det gjelder utforming, plassering og funksjon. Med tanke på at mange av dem er bygget på 1800-tallet vitner det om ingeniørkunst på høyt plan. Det er noe storslått og skulpturelt over fyr, nesten som kirkespir som strekker seg inn i himmelen – som katedraler i det grå.

Naturlig nok er mange av fyrstasjonene plassert på de mest dramatiske steder, hvor de skal sikre sjøfarende en sikker seilas gjennom natten. De ofte røde tårnene omkranset av hvit bygningsmasse står i kontrast til de gjerne grå og ugjest-

milde omgivelsene – som et Norge i rødt, hvitt og grått.

Alle som bor langs kysten har et forhold til fyrene, og det er også noe det norske folk er opptatt av. Dag Lindebjergs TV-serie om fyr var for noen år siden blant de mest populære programmene på NRK. De har nok også bidratt til at stadig flere ønsker å finne freden på et fyr.

Nytt liv på nye premisser

Etter automatiseringen har fyrbetjeningen som bodde i vokterboligene, mønstret av. Men mange av fyrene har fått nytt liv, på nye premisser. Kystverket har i stor grad overlatt ansvaret for bygningene ved fyrstasjonene til andre. Det dreier seg om foreninger, kommuner, lokallag av Forbundet Kysten, private drivere, lokale turlag av Turistforeningen og venneforeninger.

For eksempel holder for tiden «Vener av Utvær» på med et betydelig arbeid for å oppruste Utvær fyrstasjon, slik at den vil bli tilgjengelig for dem som ønsker å bo på Norges vestligste fyr. Selvsagt står Kystverket ansvarlig for driften av det tekniske ved fyrene.

Mange av fyrene er dessuten fredet av Riksantikvaren, per i dag 83 av dem. De fungerer likevel ikke som museer. Tanken er «vern gjennom bruk». På mange av de fredede fyrene er miljøet rundt fyrstasjonen prøvd gjenskapt slik det var da fyrbetjeningen ennå bodde her. Det gjør at de som gjester fyrene, i stor grad får oppleve et genuint miljø. Vi kan mer eller mindre leve som de gjorde den gangen fyrene var betjent, bare uten det betydelige ansvar det innebar. Selv om det kalles fyrferie, bor gjestene som regel i fyrvokterboligene. Skjønt det er et par fyr hvor du kan bo i selve tårnet, blant annet på Haugjegla fyr på vestsiden av Smøla. ■

// En fyrferie er helsebot for kropp og sjel.

TRANØY FYR. Tranøy fyr ligger helt ute ved Vestfjorden, med Lofotveggen som kulisser. Det er restaurant og plass til cirka tjue overnattingsgjester i bygningene hvor fyrbetjeningen i sin tid bodde.

Finn ditt fyr

Det er i dag godt og vel 80 ulike fyr du kan bo på langs kysten. Variasjonene er mange.

Noen har lett adkomst med bil, mens andre steder kun kan nås med båt eller endog helikoptertransport. Holmengrå fyr, på grensen mellom Hordaland og Sogn, er et av disse fyrene hvor du blir fraktet ut med RIB (gummibåt) og så blir overlatt til deg selv.

Ofte organiserer utleier båttransport, men noen steder må du komme deg ut selv. Det er også store variasjoner i komfort og standard. Noen har enkel innkvartering, hvor du selv må ha med sovepose eller lakenpose. Andre drives mer som hoteller med skikkelig sengetøy, håndklær og andre bekvemmeligheter. Noen steder koker du maten selv, mens andre steder, som Tranøy fyr, kan by på både mat og drikke fra egen restaurant.

Kråkenes fyr ved Måløy har Stad som nærmeste nabo. Her kan du velge mellom høy standard i selve fyret og et enklere opplegg i Stormhuset. «Brudesuiten» er mest eksklusiv og dyrest, men da får du en treroms leilighet til disposisjon og muligheter for avslapningsmassasje. Vanlig pris på fyrovernatting av enkel standard er fra noen hundrelapper per person i døgnet. Ofte leies vokterbolig eller andre bygninger på fyrstasjonen for én uke – til en fast pris uansett hvor mange gjester det er.

Noen steder er det dessuten mulig å være vertsfamilie i sommerhalvåret, for eksempel på Utvær fyr. Da bor du her gratis, men tar deg av besøkende og utfører forefallende arbeid. Andre fyr byr ikke på overnatting, men på omvisning, bespisning, kulturarrangement og kunstutstillinger – som for eksempel Ryvarden fyr i Sveio og Alnes fyr ved Ålesund. I Oslofjorden er det mulig å leie robåt og ro fra fyr til fyr.

VAKREST I VEST. Utvær er et pittoresk fiskevær lengst vest i Norge. Det er ingen fastboende på vinteren lenger, men på sommeren er det liv i alle husene. Foreningen *Vener av Utvær* holder på med oppussing av fyrstasjonen, og om noen år vil det være mulig å leie det for overnatting.

OBRESTAD FYR.

Obrestad fyr på Jæren er lett tilgjengelig, ikke langt fra veien. Her kan du bo.

EN ØDE ØY FOR SEG SELV. Holmengrå fyr på grensen mellom Hordaland og Sogn er et av disse fyrene hvor man blir fraktet ut med RIB (gummibåt) og så blir overlatt til seg selv. Mot vest er det ingen ting som beskytter mot Nordsjøen.

FAKTA

Utfyllende fyr-info

For å få oversikten over fyrene som leies ut er det enklest å gå inn på hjemmesiden til Norsk Fyrhistorisk Forening. Her er også en mengde lenker til andre aktuelle sider, også til utenlandske sider hvor det er informasjon om overnattingstilbud på ulike fyr. Også på hjemmesiden til Fyropplevelser er det god oversikt over mange av fyrene som har overnattingstilbud. Det lønner seg å være tidlig ute for å bestille. Pågangen er stor.

Noen aktuelle lenker:

Norsk Fyrhistorisk Forening: fyr.no

Fyropplevelser: fyropplevelser.no

Kystverket (oversikt over fyrene): kystverket.no

Kystled-samarbeidet: kystled.no

Kråkenes fyr: krakenesfyr.no

Vener av Utvær: utvaer.com

World Lighthouse Society: worldlighthouse.org